

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące podmiotu ubiegającego się o wpis

nazwa inicjatywy	Założenie i prowadzenie Muzeum Militarnych Dziejów Śląska w Pszczynie
nazwa podmiotu	„Pro Memoria. Stowarzyszenie Bitwy pod Pszczyną 1939”
dokładny adres	Ul. Zawadzkiego 9, 43 - 229 Ćwiklice
gmina	Pszczyna
powiat	Pszczyna
województwo	śląskie
telefon	795574740
adres strony internetowej	
faks	
adres e-mail	Promemoria1939@gmail.com

2. Charakter podmiotu

Obywatele zorganizowani (zaznacz):

- w radach i komitetach utworzonych przez władze publiczne
- w radach i komitetach zorganizowanych z inicjatywy mieszkańców
- zebraniach wiejskich i sołectwach
- w organizacjach pozarządowych
- nieformalnych grupach obywatelskich
- indywidualne osoby

3. Rodzaj(e) podjętych działań na rzecz realizacji potrzeb społeczności lokalnej (zaznacz):

- realizacja zadań publicznych na zlecenie władz lokalnych
- działalność charytatywna i opiekuńcza
- działalność edukacyjna i wychowawcza
- działalność wspierająca rozwój społeczności lokalnej
- działalność na rzecz podniesienia warunków życia
- działalność na rzecz zachowania i rozwoju lokalnych wartości kultury i tradycji

4. Przedmiot działalności

Założenie w ciągu niespełna roku Muzeum Militarnych Dziejów Śląska; propagowanie pamięci o historii Śląska od czasów najstarszych (neolitycznych), przez średniowiecze, czasy nowożytne po współczesność, wydawanie publikacji naukowych poświęconej historii militarnej Śląska, wydawanie beletrystyki związanej z historią lokalną, organizowanie prelekcji i konferencji naukowych poświęconych tematyce militarnych dziejów Śląska, II wojnie światowej, powstaniom śląskim, współpraca z kombatantami i osobami represjonowanymi, pamięć o bohaterach walczącym o wolność, organizowanie biegów przełajowych dla młodzieży, organizacji pikników i wystaw.

5. Opis działań

W 2011 r. na polu bitwy armii „Kraków” pod Ćwiklicami (1939) powstało Stowarzyszenie, którego celem było ocalenie pamiątek historycznych związanych z historią Śląska, zwłaszcza w kontekście wydarzeń II wojny światowej, powstań śląskich i plebiscytu; stowarzyszenie podjęło też próbę dotarcia do żyjących jeszcze świadków tamtych wydarzeń, żołnierzy, Sybiraków i więźniów obozów koncentracyjnych, w szczególności nieodległego od miejsca powstania muzeum Auschwitz – Birkenau; to ostatnie lata, kiedy można jeszcze od tego tak szybko odchodzącego pokolenia zebrać świadectwo życia w postaci nagrań audiowizualnych i wspomnień i przekazać młodemu pokoleniu; temu ostatniemu postanowiliśmy ukazać historię poprzez organizację biegu przełajowego bitwy pszczyńskiej od pomnika tej bitwy przez jej pole, po metę w miejscowej szkole podstawowej.

Udało się uzyskać patronat honorowy Starosty. Do tej pory odbyły się dwa biegi przełajowe w kategoriach: dziewczyny – chłopcy, szkoły podstawowe i gimnazja oraz osobno szkoły ponadgimnazjalne; sami fundujemy im nagrody; w 2011 r. po wyprowadzeniu się z historycznego budynku „Domu Ogrodnika” Straży Miejskiej w Pszczynie zgłosiliśmy propozycję Urzędowi Miejskiemu w Pszczynie powołania w tym miejscu Muzeum Militarnych Dziejów Śląska. Po załatwieniu wszystkich formalności przystąpiliśmy do jego remontu (odgrzybianie ścian, remont, gromadzenie i opisanie eksponatów, udało się nam zgromadzić około 700 przedmiotów wystawowych).

W muzeum powstały następujące salki tematyczne: Starożytność i średniowiecze (a tam obok eksponatów z epok historycznych wystawa zatytułowana „Książę Henryk II Pobożny wyruszający na pole bitwy pod Legnicą 1241”, czasy nowożytne z ukazaniem rozwoju broni okresu „Potopu”, Królowej Bony, czasów wojen śląskich XVIII w., wiek XIX – z przypomnieniem epoki napoleońskiej, pomocy Ślązaków dla powstańców polskich (w szczególności styczniowych), służby w armii pruskiej, Wiek XX – z ukazaniem roli Pszczyny jako siedziby sztabu armii niemieckiej w I wojnie światowej, dalej jako matecznika powstań śląskich, pokazanie okresu międzywojennego i stacjonowania tam 3 pułku ułanów „Dzieci Warszawy”, dokładne zrelacjonowanie przełamania frontu polskiego we wrześniu 1939 r., tragizm mieszkańców Śląska podczas wojny, trudne wybory, ostatni etap ewakuowanych więźniów Oświęcimia, czasy „zbrojnego Podziemia” i najnowsze jak udział żołnierzy śląskich w misjach pokojowych (np. w Syrii).

Każdy okres posiada swoje pamiątki, a niezależnie od tego także tematyka wystawiennicza znajduje odzwierciedlenie w zamówionych 14 obrazach o tematyce lokalnej związanej z militariami. W tym celu wykorzystaliśmy epizody ogólnie powiązane z historią Polski lub powszechną, jak: przyjazd do Pszczyny księżniczki Bony Sforza, schwytanie uciekającego z Polski króla Henryka Walezego w Pszczynie, czy przejazd przez Pszczynę Jana II Kazimierza podczas „Potopu” szwedzkiego. Wiele eksponatów udało się zgromadzić dzięki pasji kolekcjonerskiej, a na uwagę zasługują dokumenty polskiej generalicji, śląskich mężów stanu, jak Wojciecha Korfantego, wreszcie relikty walk w postaci wykopalisk. Inicjatorami pomysłów byli członkowie stowarzyszenia „PRO MEMORIA”. Na organizowanych spotkaniach pomysły wcielano w życie.

Zanim powstało Muzeum, stowarzyszenie zorganizowało kilka wystaw czasowych, w tym „Powstanie styczeniowe a ziemia pszczyńska”(budynek starostwa), „Wywózka Górnoślązaków na Sybir” (wyremontowana salka muzeum), „Rzeź Wołynia” (podobnie), „Ułani, ułani malowane dzieci – o pobycie ułanów na ziemi pszczyńskiej” (budynek Szkoły Samochodowej w Pszczynie). W tym celu podjęliśmy współpracę z IPN w Katowicach. Przy każdorazowym otwarciu wystawy podjęliśmy starania o dowieszenie weteranów (osoby te mają ponad 90 lat). Wydajemy książki o tematyce lokalnej w serii „Pszczynskie Epizody Historyczne”. Do tej pory wydaliśmy 3 tomy – ostatni w listopadzie 2014 r. poświęcony płk. Stanisławowi Kalabińskiemu – rozstrzelanemu przez Niemców w Radomiu – Firleju w 1941 r. Jeden z członków naszego stowarzyszenia napisał powieść o historii ziemi pszczyńskiej: „Tak mogło być...”. Na koncie mamy także odkrycie przez jednego z członków stowarzyszenia gródka rycerskiego, a właściwie zameczku w Ćwiklicach koło Pszczyny. Został on już przebadany archeologicznie i pochodzi z XIII w. Co roku organizujemy wycieczki po Polsce do miejsc związanych z historią oręża polskiego, w tym także do Czech (na inscenizację bitwy pod Austerlitz). Organizujemy wystawy plenerowe w postaci planszy wystawienniczych znajdujących się na rynku pszczyńskim (to między innymi bitwa pszczyńska czy ostatnio „Stulecie I wojny światowej na ziemi pszczyńskiej). Członkami stowarzyszenia są osoby w przekroju życia od 19 lat do 98 lat. Ci pierwsi jako członkowie honorowi (głównie kombataneci oraz profesorowie uniwersyteccy), ci drudzy jako nasi następcy. Współpracujemy z ośrodkami naukowymi jak Uniwersytet Jagielloński czy Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku – Białej. Staramy się pomagać charytatywnie innym. Bierzymy udział w imprezach patriotycznych a czasami sami je organizujemy.

6. Ocena efektów wdrożenia projektu dla zaangażowania mieszkańców w realizację zadań publicznych

-

7. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Stowarzyszenie samo przeprowadziło remont, z własnych środków zakupiło eksponaty, które są też częścią prywatnych zbiorów, czas pracy to rok listopad 2013 – listopad 2014. Po drodze mieliśmy niespodzianki w postaci trąby powietrznej, która zniszczyła ogrodzenie, czy włamania do pomieszczenia gospodarczego. Musieliśmy postawić na bezpieczeństwo

i wykonać kolejne, niezaplanowane remonty. Gdyby nie determinacja wielu osób muzeum nie udało się otworzyć w tak krótkim czasie. Z pomocą przyszło miasto. Na wykonanie remontu przekazało 50.000 zł. My sami dołożyliśmy drugie tyle.

8. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Tak, napotkaliśmy problemy ze strony niektórych mieszkańców Pszczyny, którzy w miejscu muzeum widzieć chcieli pub, restaurację, karczmę. Dochody z tego tytułu miały rzekomo uzdrowić finanse miejskie.

9. Zalecenia dla innych podmiotów zainteresowanych wdrożeniem projektu

Wdrażanie projektu dotyczącego współczesnego patriotyzmu dla spolaryzowanego społeczeństwa wielokulturowego jest bardzo trudne. Podjęliśmy to wyzwanie w mieście, które w swej historii należało do Polski, Czech, Austrii, Prus, Niemiec. Ukazaliśmy historię nie stroniąc od tematów trudnych. Muzeum musi żyć swoim rytmem. Organizujemy spotkania dla mieszkańców z weteranami ostatniej wojny światowej, przeprowadzamy lekcje historii dla młodzieży, gromadzimy pamiątki, wydajemy publikacje, organizujemy imprezy sportowe o zabarwieniu patriotycznym np. („bieg przełajowy bitwy pszczyńskiej 1939”), tworzymy wystawy. Wszystko to wymaga wysiłku, ale muszą to realizować ludzie z pasją – inaczej niewiele z tego wyjdzie.